

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну**

**СПЕЦИФІКА ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО НАТЮРМОРТУ
ОЛІЙНИМИ ФАРБАМИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

На здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка 13-421 групи

Спеціальності 023 Образотворче

мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Освітньо-професійної програми

Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Шостак Владислава Сергіївна

Науковий керівник: к.мист., ст.викл,
Гуляєва О. В.

Рецензент: к.п.н., доцент Пильник Р. О.

Івано-Франківськ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Декоративний натюрморт у творчості видатних митців.....	5
1.1 Особливості та новаторські тенденції у натюрмортах модерністів	5
1.2 Натюрморт у творчому доробку українських художників	8
РОЗДІЛ 2. Поетапне виконання декоративного натюрморту олійними фарбами.....	13
2.1 Композиція у натюрморті.....	13
2.2 Етапи створення творчої роботи	15
ВИСНОВОК.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Декоративний натюрморт – один із найпоширеніших жанрів живопису, який має свою цікаву історію. Вперше термін «декоративний натюрморт» був використаний на початку XX століття, в період зародження різних новітніх течій.

Серед найяскравіших митців, які істотно вплинули на розвиток декоративного напрямку в живописі, можна виділити Анрі Матіса, Поля Сезана, Поля Гогена. Їхній творчий підхід, прагнення до узагальнення форм, яскрава колористика та стилізоване бачення реальності є прикладом яскравого авторського самовираження.

Жанр натюрморту є надзвичайно багатогранним і показовим у контексті демонстрації декоративних прийомів. Саме в натюрморті художник має можливість вільно експериментувати з формою, кольором, компоновкою предметів, надаючи реальним об'єктам нового, художньо-образного звучання. Декоративний натюрморт – це не просто копіювання дійсності, а процес її переосмислення через призму особистого бачення митця. У цьому жанрі важливо вміти відійти від дослівного зображення предметів і знайти в них щось характерне, індивідуальне, що допоможе передати ідею, настрій, художній образ, на відміну від академічного натюрморту, де потрібно дотримуватись законів реалістичного живопису.

Сьогодні натюрмортний жанр, зокрема у його декоративній інтерпретації, є досить популярним серед художників, оскільки дозволяє передати індивідуальне бачення, яке є особливим і неповторним у кожного художника. Тому, враховуючи усе вищезазначене, темою нашого кваліфікаційного проєкту ми обрали: «Специфіку виконання декоративного натюрморту олійними фарбами».

Мета дослідження: створити декоративний натюрморт олійними фарбами.

Для досягнення мети поставлені такі **завдання**:

- проаналізувати літературні джерела з тематики кваліфікаційної роботи;
- розглянути особливості декоративного натюрморту модерністів, зокрема, Поля Сезана, Огюста Ренуара, Пабло Пікассо;
- охарактеризувати творчі досягнення певних українських художників у царині декоративного натюрморту;
- визначити правила та принципи композиції у натюрморті;
- окреслити основні етапи створення декоративного натюрморту;
- створити творчу роботу у техніці олійного живопису.

Об'єктом дослідження: є особливості живописного декоративного натюрморту кінця XIX початку XXI ст.

Предметом дослідження є процес створення декоративного натюрморту олійними фарбами.

Методи дослідження: для розв'язання поставлених задач були використанні загальнонаукові методи, серед яких: історико-культурний, методи аналізу та синтезу; для створення роботи використовувалися методи: образного аналізу, порівняння та образного узагальнення.

Структура роботи: кваліфікаційний проєкт складається з практичної частини та пояснювальної записки, що містить вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ДЕКОРАТИВНИЙ НАТЮРМОРТ У ТВОРЧОСТІ ВИДАТНИХ МИТЦІВ

1.1 Особливості та новаторські тенденції у натюрмортах модерністів

«Декоративний натюрморт» – відносно нове явище, що виникло наприкінці XIX на початку XX-го століть, у період, коли з'явилося багато різних мистецьких течій. Цей період характеризувався художніми експериментами з кольором, формою, простором та дослідженням різних фактур [10, с. 4]. Поль Сезан, Огюст Ренуар та Пабло Пікассо є видатними представниками цього напрямку. Особливістю, що відрізняє декоративний натюрморт від академічного натюрмрту, є можливість умовного зображення реальних предметів. Основними прийомами декоративного натюрмрту є стилізація предмета, виявлення природних особливостей і створення образного рішення твору, яке полягає в перетворенні просторової глибини зображення в умовну площину або спрощений умовний об'єм.

Якщо подивитись на декоративний натюрморт Поля Сезана, то можемо бачити, що він не намагався прямо слідувати правилам перспективи, а вільно комбінує кілька перспектив одночасно. Майстер визнавав той факт, що художник не обмежується зображенням реальних об'єктів у реальному просторі. Навпаки, за допомогою живопису він може створювати взаємозв'язки, які не могли б існувати в реальності. Так, у натюрморті «Кошик з яблуками» (1893) (Додаток А, мал. А.1) стіл здається розколотим навпіл – права частина остаточно не поєднана з лівою, і художник «сховав» цей «дефект» під серветкою та пляшкою. Кошик на столі неприродно перекинутий, але яблуко з нього не впало. Ніби яблуко притиснуте до зім'ятої серветки, свідчить про те, що воно має «власну думку». Центром композиції є пляшка, трохи нахилена

вліво, вона є ніби «якорем у безперервному русі хвиль», що формують предмети навколо неї.

Однією з найвидатніших робіт художника у жанрі натюрморту є «Натюрморт із драпіруванням» (1895) (Додаток А, мал. А.2). Щоб створити відчуття об'єму, Поль Сезан не використовує ні чорної фарби, ні білил. Він звертається до головного інструменту імпресіоністів – чистого кольору, але застосовує його по-своєму. Будуючи форму апельсина, художник послідовно наносить жовті, оранжеві, червоні та фіолетові мазки таким чином, щоб їхнє поєднання створювало враження сфери. При цьому цей апельсин не є просто натуралістичним відтворенням конкретного фрукта, а перетворюється на справжній концентрат живописної матерії. Сезан не дозволяє йому загубитися в загальній кольоровій структурі: один апельсин відділяється від іншого синюватим контуром. У його картинах контур здалеку виглядає як легка повітряна оболонка плода, адже художник не ігнорує повітря – він бачить його як частину матерії, з якої складається світ [14].

Декоративний натюрморт є поширеним жанром у творчості О.Ренуара, у якому він експериментував з новими стилями, композиціями та поєднаннями кольорів. Близько 1880 року Ренуар написав кілька складних натюрмортів, обираючи незвичні композиції. Так, на картині «Герань і кішка» (1881) (Додаток А, мал. А.3) верхня частина полотна просто заповнена фарбами, написана на блакитному тлі. У правому нижньому куті – діагональний зріз кута столу і кошени, що спить на столі, контрастує з порожнім простором, що відступає назад. Завдяки такому зіставленню і досить різкому обрамленню композиція нагадує стиль Дега, але головний об'єкт у Ренуара завжди залишається в центрі. Яскраві кольори натюрморту підкреслюють пишність зображеного середовища.

«Квіти і фрукти» (1889) (Додаток А, мал. А.4), яскраві скатертини оточують помаранчеві та сині вази, контрастуючи з червоними та

зеленими тонами. Мазки пензля підкреслюють форми окремих предметів, тоді як тло намальоване монотонними вертикальними мазками. Другий персик зліва є гарним прикладом моделювання за допомогою кольорових градієнтів. Він переходить від жовтого на світлому боці, через помаранчевий і різні відтінки червоного до темно-бузкового, бежевого і темно-фіолетового. Блискучу поверхню виноградних ягід підкреслює невеликий прожектор.

Яскравим представником декоративного натюрморту є Пабло Пікассо. Він в своїх роботах використовував гру з кольором, спрощення форм в поєднанні з цікавими композиційними рішеннями, і писав натюрморти в жанрі кубізм він розкладав предмети на геометричні фігури, що надавало не аби якої неординарності [11, с. 58].

У кубістичному натюрморті предмети зображувалися не в класичній формі, а як комплекс геометричних фігур і площ. Колір також був дуже виразним і неординарним, що дозволяло художнику виражати своє світосприйняття через нові експериментальні підходи до форми і структури [9]. У XX столітті натюрморт зазнав розпаду і розщеплення форми предмета, знищення силуетів і контурів. Пікассо написав багато натюрмортів: «Хліб і фрукти на столі», (1912) (Додаток А, мал. А.5); «Пляшка перно», (1912) (Додаток А, мал. А.6); «Ваза з фруктами і виноградними гілками», (1914) (Додаток А, мал. А.7) та інші.

«Натюрморт зі скрипкою та виноградом» (1912) (Додаток А, мал. А.8) відроджує принцип давньоєгипетського мистецтва – зображення різних частин об'єкта з різних точок зору. Кубізм Пікассо був радикальним поворотом від прагнення до художньої еквівалентності реальності до її повного перетворення. У багатьох його натюрмортах видно гру з точкою зору на предмети: наприклад, в полотні «Хліб і ваза з фруктами на столі» на вазу і фрукти погляд спрямований зверху, а на перевернуту чашку – збоку і трохи знизу, адже ми не бачимо її дна. Все вільніше майстер маніпулює засобами образотворчості, тепер він дійсно

може робити з ними «все, що завгодно». Художник активно використовував стилізовані прийоми формотворення та запровадив нові способи трансформації і створення візуальних образів.

Отже, в образотворчому мистецтві кінця XIX – початку XX століття з'явилися різні види стилізації у натюрморті, що поєднують такі прийоми, як умовне спрощення та ускладнення форми і кольору, декорування та геометризація поверхні, декоративне поєднання кольорових плям і фактур.

1.2 Натюрморт у творчому доробку українських художників

Український натюрморт є унікальним і глибоко вкоріненим в українській історії та культурі. Він тісно переплетений з українським народним мистецтвом і традиціями, що надає йому особливої виразності та значущості. Стилiстичні прийоми українського натюрморту відображають принципи національної візуальної культури та втілюють важливі аспекти національної свідомості та ідентичності [13].

Для українських художників характерний декоративний підхід до натюрморту та використання прийомів декоративної стилізації. Їхні роботи демонструють різний рівень умовності – від реалістичних, але колоритних і живописних зображень до абстрактних і символічних творів, що виражають глибоке філософське сприйняття через нюансовані кольорові взаємозв'язки [7].

Олекса Новаківський був одним з найвидатніших представників західноукраїнської школи живопису кінця XIX – початку XX століть. Він перебував під сильним впливом ідей тогочасних імпресіоністів. Манера письма Новаківського була вільною та експресивною. Форма предметів часто підкреслюється митцем, «виставляється напоказ» оку, контури виділяються, а іноді навіть деформуються. Палітра майстра настільки була різноманітною і насиченою яскравими інтенсивними

кольоровими поєднаннями, що його живопис з часом перейшов у царину романтичного експресіонізму [2, с. 114].

Олекса Новаківський відіграв важливу роль у розвитку жанру натюрморту в українському мистецтві, ось наприклад, його робота «Каштани і бузок». Музика квітів» (1916) (Додаток А, мал. А.9) переносить нас у меланхолійний весняний настрій. Художник любив слухати музику під час написання натюрмортів, а за допомогою різних відтінків кольору та вишуканих форм надав картині настроєвого відчуття. У творі «Каштани і бузок». Музика квітів» гілки квітів, що хвилями спадають з білої вази, створюють відчуття ритму і гармонії. Майстерна передача художником симфонії кольорів підкреслює багатство барв, то прозорих і ніжних, то глибоко насичених. Полотно якби умовно випромінює любов до природи і мистецтва, нагадуючи про швидкоплинність і мінливість життя.

Новаківський виробив власну манеру письма, яка характеризується експресивністю та символічним змістом, а використання яскравих, гармонійних кольорових поєднань у натюрмортах, вільна манера та виразні контури надавали його роботам стилістичної оригінальності. Ретельне вивчення природних форм і контрастів світла й тіні створювало динамічні та виразні композиції. Його роботи відзначалися не лише майстерністю опрацювання деталей, а й емоційною привабливістю та глибоким філософським підтекстом [2, с. 256].

Таким чином, можна побачити, що Олекса Новаківський використовував різні відтінки фарб безпосередньо для формування форм предметів. Ці кольори оптично зливалися на певній відстані від зорового фокусу глядача, надаючи намальованому об'єкту природного колірної резонансу. Бачимо, що колір став основним джерелом емоційного впливу в живописі та засобом стилізації.

Іван Марчук став іконою українського сучасного мистецтва. Його роботи цінують колекціонери та виставляють у провідних музеях світу,

ними захоплюються сотні тисяч людей в Україні та за її межами. Художник розробив власний стиль абстракції, який отримав назву «пльонталізм», що походить від діалектичного «пльонтати» (плести, переплітати, переплітатися). Ця техніка вирізняється своєю складністю та цікавістю. Фарба наноситься тонкими кольоровими лініями і переплітається під різними кутами, створюючи вражаючі ефекти об'єму та блиску.

За словами митця, він працює в різних «іпостасях», усі з яких показати на виставках не вдається [9]. Свою творчість він поділяє на цикли, на сьогоднішній день їх вже 13 і кожен з них має свою назву, свій стиль та малярську манеру: філософсько-проникливий «Голос моєї душі», модерновий стилізований цикл з етюдників «Кольорові прелюдії», «Пейзажі», «Біла планета 1», «Біла планета 2», «Натюрморт», «Нові експресії», «Цвітіння», «Портрет», «Абстрактні композиції», сюрреалістичний космізм циклу «Погляд у Безмежність», витончені роботи циклу «Втомлена мелодія» та інші [6].

Витвори мистецтва І. Марчука ніби виткані з тонких довгих і коротких ниток. Сам художник описує їх як «десятки кілометрів лінії». Цей ефект досягається шляхом промальовування фарбою тонких ліній під різними кутами. Картина ніби стає об'ємною і світиться зсередини. Ця цікава техніка художника дуже складна і тому майже не піддається відтворенню [3]. Митець експериментує з різними техніками та матеріалами і поєднує цікаві форми для створення власних унікальних робіт. Він малює пейзажі, портрети, натюрморти, репрезентації та серію абстрактних робіт.

Роботи художника змушують глядача замислитися над важливими питаннями сучасності, такими як суспільство, політика та навколишнє середовище. З цією метою художник використовує у своїх роботах прихований символізм і глибокі метафори. Він не зображує рай і пекло, життя і смерть у репрезентативний, абстрактний і обов'язково явний

спосіб. Його роботи рясніють, здавалося б, буденними предметами, такими як свічки, яблука та флейти.

Натюрморти Івана Марчука сам художник визначає як самостійну сторінку своєї творчості, унікальний спосіб мислення та бачення життя. Натюрморти митця вирізняються колоритними зображеннями традиційних глечиків, тарілок, яблук, груш та горіхів. Увібравши в себе весь спектр живописних рішень і напрямків, ці роботи є найяскравішими прикладами неповторного стилю живописної мови майстра. Іван Марчук створює етнічні натюрморти в цьому стилі, підсилюючи свої роботи унікальним відчуттям кольору та форми.

Таким чином, І. Марчук є одним з найбільш міжнародно-визнаних сучасних українських художників. Натюрморти увібравши в себе весь спектр живописних рішень і напрямків, ці роботи є найяскравішими прикладами неповторного стилю живописної мови майстра. Зображення на його полотнах створюються з нібито переплечених довгих і коротких ліній, які зливаються в деталізовані мереживні образи. Картина ніби стає об'ємною і світиться зсередини. Його стиль поєднує елементи сюрреалізму, примітивізму, наївізму, реалізму, гіперреалізму та містики, а роботи вирізняються багатим символізмом та витонченою деталізацією. Тематика робіт І. Марчука широко пов'язана з відтворенням та популяризацією історії української культури, людських емоцій та відчуттів, поєднуючи елементи українського фольклору та сучасності.

Український натюрморт є динамічною структурою, яка містить різноманітні форми та художні образи, елементи національної та етнічної ідентичності, глибинні пласти символічно виявленої доісторичної пам'яті, зафіксованої у специфічних символічних стилізованих формах [7, с. 30].

Наразі натюрморт у сучасному українському мистецтві переживає новий етап розвитку, що характеризується образним розмаїттям та

багатогранністю жанру, зверненням до символізму, використанням різних технічних прийомів, колажу тощо [1].

Український натюрморт – жанр, що постійно змінюється. Наслідування і новаторство – головні рушії його розвитку. Вітчизняному натюрморту XX – початку XXI століття властиві як загальні риси світового мистецтва, так і його власні. Кожен художник прагне знайти щось «своє», особисте і незвичайне. Особливості розвитку українського натюрморту проявляються у філософії та пластиці зображених предметів. Сучасному українському натюрморту притаманні національний колорит та предметність. Але, разом з тим, українське мистецтво має тяжіння і до європейських традицій [12].

РОЗДІЛ 2

ПОЕТАПНЕ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО НАТЮРМОРТУ ОЛІЙНИМИ ФАРБАМИ

2.1 Композиція у натюрморті

Композиція – це спосіб існування твору як органічного цілого, процес, який формує твір і розкриває його теми. Бачити, знати та уміти – ці три рівні пізнання світу: від спостереження до узагальнення, а потім до практики [5, с. 8]. Робота над композицією не може бути відокремлена від сприйняття природи і починається з розвитку здатності бачити природу цілісно і художньо, тобто композиційно. Здатність відчувати і помічати композицію і є, в широкому сенсі, розуміння композиції. Сказане вище має безпосереднє відношення до практичного аспекту, який починається з ідеї виконання. Натюрморт замислюється, komponується і розташовується спеціально для того, щоб бути намальованим [8].

При створенні декоративного натюрморту потрібно дотримуватись основних принципів розміщення предметів на заданій нами площині для того, щоб елементи композиції виглядали на папері врівноважено. Як передати малюнок так, щоб композиція виглядала цілісною? Перш за все, необхідно звернути увагу на композиційний центр, так як зазвичай підпорядкування відбувається між центром і іншими елементами, тому важливо всі елементи зобразити як єдине ціле.

В основному композиційний центр розташовується в активній, центральній її частині. Центр, як правило висловлює художній образ твору, намагаючись вплинути на глядача та викликати певні асоціації.

У нашому зоровому полі, оптичний центр міститься майже по середині, бо предмети розподілені рівномірно і наш орган зору виділяє головне з навколишнього середовища. Так само і в живописі біля геометричного центру, знаходимо композиційний центр (головний

предмет) і розміщуємо навколо доповнюючі елементи, дотримуючись рівноваги.

Основні правила композиції полягають у тому, що картина повинна сприйматись як єдине ціле, а не як набір окремих елементів. Важливим є дотримання композиційного центру, який привертає увагу і виділяє основні елементи. Контраст між кольорами, розмірами та змістами має велике значення для успішної композиції. Розташування елементів ближче до нижнього краю полотна створює спокійне враження, а симетрія посилює відчуття стабільності в роботі. Асиметричне розміщення елементів, у свою чергу, надає картині динамічності та емоційності.

Коли зображення виглядає гармонійним, це свідчить про вдало побудовану композицію. Саме вона демонструє взаємозв'язок і ритм між об'єктами через їх розміщення. Основна мета композиції – визначити точку фокусу і створити контраст, а також організувати взаємодію з додатковими елементами, які підкреслюють головний об'єкт і формують цілісне візуальне враження.

Перейдемо до основних принципів композиції:

1. Ритм – спрямовує погляд глядача в потрібному напрямку.
2. Баланс – сприяє візуальній рівновазі, яка може бути симетричною чи асиметричною.
3. Гармонія – допомагає поєднувати всі частини зображення в єдине ціле.
4. Пропорції – демонструють, як об'єкти співвідносяться між собою за розмірами.
5. Фокус – визначає головну точку зображення.
6. Контраст – виникає завдяки відмінностям у текстурі, формі, кольорі та ін.

У декоративному мистецтві художні техніки є різноманітними і специфічними для окремих видів мистецтва. Важливу роль відіграють

орнамент, виразність природної фактури матеріалів і композиційних особливостей, пластичні форми, пластичні об'єми і кольорові плями, лінійно-ритмічна композиція, інтенсивність кольору, виразність і фактурність кольорових мазків. Декоративність є одним з основних художніх засобів творчості в декоративно-прикладному мистецтві.

Отже, у декоративному натюрморті головну роль відіграє вміння художника творчо інтерпретувати дійсність, знаходити виразні засоби, надавати пластику окремому предмету і вносити неповторне світовідчуття. Процес художньої інтерпретації та декоративного узагальнення зображуваного предмета за допомогою композиції, традиційних прийомів форми, колірних співвідношень і деформації об'єму називається стилізацією.

2.2 Етапи створення творчої роботи

Перед тим як розпочати роботу, насамперед, необхідно було визначити сюжет майбутнього декоративного натюрморту. За сюжет ми вирішили обрати каюту матроса з характерними предметами, а саме: кашкетом, парусником, книгою, на якій зображено штурвал, пляшкою, мапою, мотузками та мушлями. Також було обрано кольорову гаму, яка відповідала тематиці. З декоративної точки зору, форми і фактури цих предметів запропонували нам великі можливості для стилізації та колористичної обробки.

Було створено близько п'яти ескізів, з яких ми відібрали найбільш вдалий і збалансований. Ескіз допоміг нам бути більш впевненими у роботі, створюючи декоративні елементи за допомогою кольорових плям та гри різноманітних форм. Різноманітність фактур також сприяла ритмічності та виразності опрацювання. Загальна колірна палітра нашого натюрморту в цілому була запланована спокійна і стримана. Представлені кольори: різноманітні відтінки синього, охри, коричневого і білого. Обраний формат умовно горизонтальний.

Першим підготовчим кроком був підбір предметів для постановки, щоб полегшити вибір техніки живопису та найкращої вибору точки зору для написання роботи. Пошук композиції почався з виконання пошукових начерків, ескізів та замальовок, з метою визначити співвідношення форм предметів та зрозуміти тонові відмінності предметів і показати їх характерні особливості. Ми створили декілька ескізів гуашшю. Обраний нами варіант найбільше відповідав умовам виконання завдання.

Під час вибору техніки живопису було вирішено взяти за приклад творчість П. Сезана та спробувати створити узагальнений декоративний натюрморт на морську тематику, з використанням в роботі технічних можливостей пензля та мастихіна.

Так як сюжет декоративного натюрморту є морським, ми обрали предмети, які мають певний символізм:

- Мушля є символом мандрівки .
- Пляшка є символом гріха пияцтва.
- Вітрильний корабель є символом мрії, надії, безпеки, переходу на інші рівні існування та знаком місяця.
- Книга є знанням і мудрістю.
- Карта є символом пошуку.

На наступному етапі відбулося композиційне розміщення натюрморту. Предмети були побудовані з дотриманням перспективи та вписані гармонійно у формат.

Перший етап роботи почався з лінійно-конструктивної побудови окремих предметів, з одночасним уточненням пропорцій та характеру форм. Декоративні форми при конструктивній побудові предметів відрізняються умовністю, абстракцією та стилізацією, не прагнучи до точного відтворення реальності. Від академічних форм декоративні відрізняються більшою експресивністю та творчою свободою.

Перенесення з аркушу на полотно здійснювалось за допомогою кальки та олівця.

Будуючи форму предметів, слід виконувати її в лінійно-конструктивному зображенні, а саме починати з основи. Це робиться для того, щоб визначити правильну відстань між елементами малюнку та щоб предмети так би мовити «не врізалися» один в одного. Під час виконання побудови потрібно послідовно промальовувати предмети. На фінальній стадії побудови, необхідно перевірити перспективну побудову всіх предметів та столу, на якому вони знаходяться.

Наступний етап роботи, перший живописний підмальовок, де потрібно було визначити світло та тінь всіх предметів. Цей етап полягав в нанесенні тонкого шару фарби із застосування великої кількості розчинника, що дозволило створити прозорі переходи між світлом і тінню. Далі, після висихання підмальовку, вже «по-сухому» ми уточнювали тональні та колірні співвідношення, а також підсилювали виразність композиційного центру, зберігаючи цілісність натюрморту.

На наступному етапі роботи олійними фарбами, після встановлення основних тонових і колірних градацій, можна було детальніше опрацювати певні частини композиції. Під час роботи, ми повинні були одночасно вести малюнок на всьому форматі. Форму ми вибудовували крупними кольоровими плямами. Світло писали через охристо-жовту палітру, а форму писали великими співвідношеннями та великими кольоровими плямами. Між сеансами роботи робили інтервал 2-3 дні.

Важливо зберігати колірне рішення через спільний колір та тепло-холодність всіх деталей композиції. Необхідно передати фактурність предметів, що досягається різними техніками та інструментами живопису та не забувати приділити час передачі тепло-холодності, ліплення форми та світлотіні [4].

На наступному етапі проводили лесування, тобто накладення тонкого шару фарби на вже підсушений основний колір. Цей етап

включав в себе моделювання об'ємних форм предметів, виявлення тонких градацій світла та матеріальних властивостей елементів натюрморту. Моделювання форм здійснювалося з урахуванням тональних і колірних характеристик освітлення та залежало від контрасту між теплими і холодними відтінками, а також взаємних рефлексів. У декоративному натюрморті дозволяється відступати від законів перспективи, а глибину предметів передавати на контрастах кольору та світла.

Під час деталізації потрібно було ретельно проробити кожен елемент. У цьому натюрморті це морські раковини, мушлі, мотузка та інші предмети. Це включало точне відтворення їх текстури, форми, відблисків і тіней.

На фінальному етапі узагальнення нам слід було об'єднати всі компоненти композиції та досягти єдності і цілісності. Цього ми досягнули за допомогою контурних ліній, що розміщені збалансовано та передають багатоплановість.

Отже, для створення декоративного натюрморту, ми маємо опрацювати основні форми і контури предметів, обрати гармонійну кольорову палітру, текстуру та деталі, а також світлотінь для створення об'єму та виразності. Головне правило в живописі – це рух від загального до часткового та від часткового до загального. Спочатку необхідно створити загальну композицію, визначити основні форми, кольорові відносини та загальний настрій. Потім поступово уточнюються деталі, тональні переходи і текстури. Це дозволяє зберегти цілісність роботи і уникнути перевантаження дрібними елементами на перших етапах.

ВИСНОВКИ

Під час виконання кваліфікаційної роботи ми проаналізували літературні джерела з тематики кваліфікаційної роботи. Зокрема, одним з достатньо інформативних для нас джерел стала публікація О. Балуги «Натюрморт в українському мистецтві» [1], у якій ми знайшли аналіз розвитку українського натюрморту у різні історичні періоди. Не менш важливим джерелом була стаття С. Мунтян «Стилізація як метод створення декоративного натюрморту» [7]. У цій роботі проаналізовано стилізацію як важливий художній прийом, що відіграє ключову роль у створенні декоративного натюрморту. В цілому вибранні нами джерела дослідження дозволили глибше зрозуміти особливості декоративного натюрморту як виду образотворчого мистецтва та визначити специфіку його створення.

У нашій кваліфікаційній роботі ми розглянули особливості декоративних натюрмортів певних митців-модерністів, таких як П.Сезан, О. Ренуар, П. Пікассо. У натюрмортах Поля Сезана простежується прагнення до узагальнення форм, структурованості композиції та передачі глибинного простору через кольорові площини. Огюст Ренуар, навпаки, приділяв увагу світлу, кольору та м'яким переходам, що надає його натюрмортам легкості та декоративності. Він використовував композиційні принципи для створення ніжної, майже повітряної атмосфери. Пабло Пікассо ж у своїх натюрмортах експериментував із формою, простором і перспективою, використовуючи принципи композиції для розкладання об'єктів на геометричні елементи. Його роботи демонструють глибоке переосмислення класичних правил і створення нової мови виразності. Таким чином, кожен із зазначених митців по-своєму інтерпретував композиційні принципи, формуючи власний стиль і вносячи вагомий внесок у розвиток декоративного мистецтва модернізму.

У контексті українського мистецтва було охарактеризовано творчість вітчизняних художників, таких як Олекса Новаківський та Іван Марчук. Вони активно працювали у напрямку декоративного натюрморту, поєднуючи народне мистецтво з сучасними пошуками. Роботи цих художників засвідчують оригінальність української школи натюрморту, символізм та декоративну стилізацію форм.

Визначення правил і принципів композиції в натюрморті є ключем до створення гармонійного та виразного зображення. Знання таких елементів, як ритм, баланс, гармонія, пропорції, фокус і контраст, дозволяє художнику свідомо керувати увагою глядача, підкреслювати головне та досягати візуальної цілісності. Правильне застосування цих принципів допомагає не лише покращити естетику роботи, а й передати задум, настрій і глибший зміст композиції.

Було окреслено ключові етапи створення декоративного натюрморту – від зародження ідеї, підбору предметів та кольорової гами, до опрацювання композиційного вирішення та фінального декоративного опрацювання картини. Саме опанування принципів композиції та розуміння етапів дало змогу застосувати здобуті знання на практиці при створенні нашої творчої роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балута О. Натюрморт в українському мистецтві. Молодий вчений. 2019. №11. С. 833–834. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-176>.
2. Годж С. Коротка історія мистецтва. Львів «Видавництво ВСЛ», 2022. 226 с.
3. Енциклопедія сучасної України. Київ: Наукова думка, 2014. 202 с. URL: <https://esu.com.ua/>
4. Євдокимова І.В.; Ракович В. В.; «Створення декоративного натюрморту в техніці олійного живопису» Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Ф-т Факультет культури і мистецтв, Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну. Херсон : ХДУ, 2020. 21 с.
5. Котова О.О., Малік О. В., Методичні рекомендації «Створення композиції декоративного натюрморту на тему «Українські свята» до 1 змістового модуля вибіркової дисципліни «Композиція в декоративному натюрморті»/ реценз. Порожнякова Н. Є. , Відповідальний за випуск: Носенко А. І. ДЗ «Південноукр. Нац. Пед. ун-т імені. К. Д. Ушинського» Одеса: 2023. С. 53.
6. Марчук І. Художник. Ivan Marchuk Artist. URL: https://www.facebook.com/Ivanmarchukartist?locale=uk_UA
7. Мунтян С. Д., Антипенко О. М. Стилзація як метод створення декоративного натюрморту // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей І Міжнародної науково-практичної конференції (1-3 лют. 2019 р., м. Одеса) / коорд.проекту Величко Д. О.; Носенко А. І.; Величко Д. О., Носенко А. І.; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. Ушинського К.Д.». Одеса: Астропрінт, 2019. С. 72 – 74.

8. Недошовенко Т. Ф. «Композиція у живопису як навчальна дисципліна системи художньої освіти в історичному контексті» № 1 (2018): Альманах "Культура і Сучасність". 2018. С. 7.

9. Островська Л. Тернопільська журналістка дізналася, чого не любить на свій день народження Іван Марчук. URL: <https://pro.te.ua/2018/05/10/ternopilska-zhurnalistka-diznalasya-chogo-ne-lyubyt-na-svij-den-narodzhennya-ivan-marchuk/>

10. Плічко К. В.; Фурман О. І.; «Прийоми стилізації в декоративному натюрморті» Міністерство освіти і науки України; Криворізький держ. пед. ун-т, Факультет культури і мистецтв, Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 63 с.

11. Соловійова Ю. О., Мкртічян О. А. Українське мистецтво в історичному вимірі: навчально-методичний посібник. Харків : Точка, 2017. 89 с.

12. Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. - Вип. 20,21. - Харків: Наукове товариство «Наука та знання», 2018. - 152 с.

13. Український натюрморт 2 пол. 20 – поч. 21 століття з приватної збірки Олексія Петренка: альбом-каталог / упоряд.: Петренко О.М., Білоусько О.А. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011. 92 с.

14. Філіпова О.Н. Натюрморт у творчості Поля Сезана (1839-1906). Молодий вчений. 2018. № 10. С. 495-501. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3816>

ДОДАТКИ

Додаток А

Малюнок А.1 Поль Сезанн «Кошик з яблуками», пр.1893

Малюнок А.2 Поль Сезанн «Натюрморт з драпіруванням», 1895

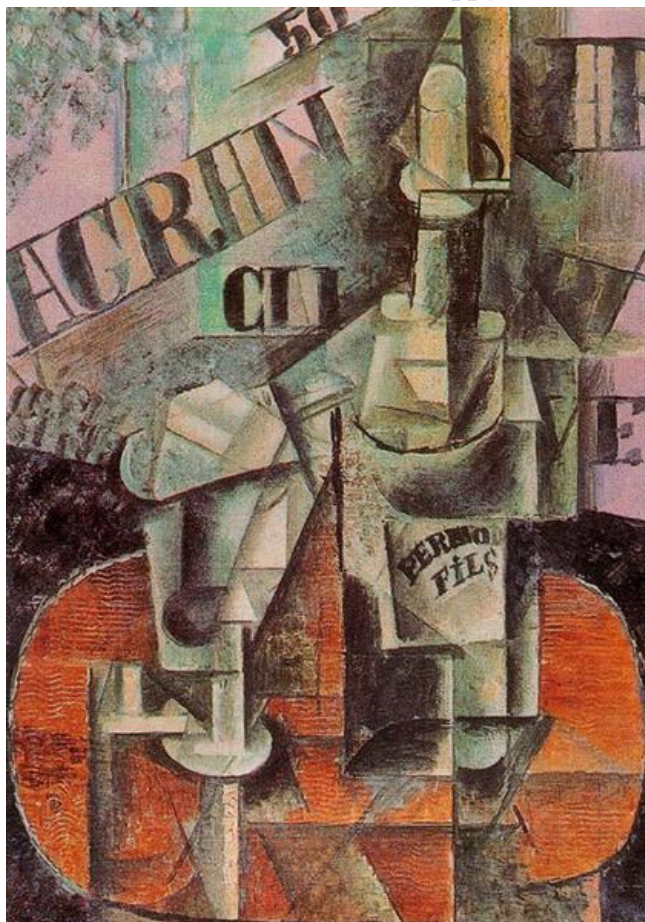
Малюнок А.3 Огюст Ренуар «Герань і кішка», 1881

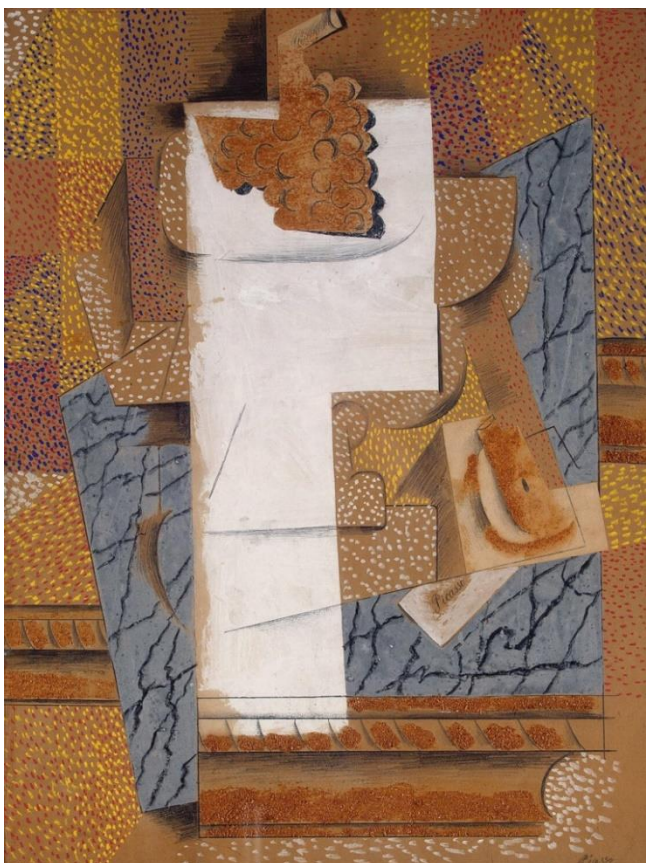
Малюнок А.4 Огюст Ренуар «Квіти і фрукти», 1889

Малюнок А.5 Пабло Пікассо «Хліб і фрукти на столі», 1912

Малюнок А.6 Пабло Пікассо «Пляшка перно», 1912

Малюнок А.7 Пабло Пікассо «Ваза з фруктами і виноградними гілками»,
1914

Малюнок А.8 Пабло Пікассо «Натюрморт зі скрипкою та виноградом»,
1912

Малюнок А.9 Олекса Новаківський «Каштани і бузок». Музика квітів»,
1916